

Democràcia amb zones d'exclusió

Fa trenta anys, la Transició va dissenyar i va acordar –amb un consens considerablement ampli– una democràcia amb zones d'exclusió. És a dir, un sistema globalment democràtic, però en el qual hi havia uns quants temes que quedava constitucionalment consagrat que no es podien ni tocar ni tan sols discutir, uns espais de tabú democràtic, una mena d'axiomes previs a tot que quedaven a l'altra banda d'una mena de barrera impermeabilitzada que impedia que fossin debatuts i, per descomptat, votats. Una d'aquestes zones d'exclusió era la unitat de l'Estat. Una altra, la monarquia. I una altra, el que podríem anomenar la reconciliació forçosa, la possibilitat que determinats poders que havien exercit durant el franquisme –econòmics, militars, policials, judicials, etcètera– poguessin continuar-ho fent sense cap mena de depuració sistemàtica, més enllà de la que s'aniria produint de manera natural pel pas del temps i el relleu de les generacions. Un punt d'exclusió menor, però important, era també que les diverses comunitats que naixien no es podien federar ni relacionar-se massa entre elles. Vacuna directa contra qualsevol somni de Països Catalans.

És difícil jutjar amb els ulls d'ara el pacte de llavors, perquè hi ha molts condicionants externs que se'ns escapen o hem oblidat. Potser es podia fer

Vicenç
Villatoro

Escriptor

d'una altra manera. O potser. Potser precisament la condició per poder construir una democràcia era que hi hagués zones d'exclusió, i que no acceptar les zones d'exclusió hauria representat llavors la impossibilitat de la democràcia: els enemics de l'evolució eren encara molt poderosos i els seus partidaris menys nombrosos del que ens ha deixat dit una certa reescriptura èpica de la història de l'oposició al franquisme. En qualsevol cas, les zones d'exclusió eren una renúncia clara per part dels sectors democràtics. Però no necessàriament una renúncia gaire dolorosa. Els sectors democràtics podien pensar, llavors, en la lògica de llavors, que les zones d'exclusió no estaven en el centre del sistema, sinó en la seva perifèria.

Fa quaranta anys, pensar que era possible un procés de secessió era del tot il·lusori. No estava en l'agenda de pràcticament ningú. Autonomia, sí. Creació d'Estats nous, no. De la mateixa manera, en aquells moments –i des

de feia ja uns anys– la disjuntiva entre monarquia i república, que havia estat central en els anys vint (perquè darre-hi havia dues formes antagòniques d'entendre el món i la política) no era percebuda com a central. La disjuntiva central era entre democràcia i dictadura. Si li preguntaves a algú què era, ningú no et responia en primera instància que era republicà o monàrquic. Els partits que es van crear en aquell moment no feien servir aquestes paraules en la seva denominació. Certament, la gent tenia opinions, perquè tenim opinions sobre tot. Però distingim entre el que és central i urgent i el que ens sembla secundari o ajornable.

Però han passat els anys, i per a una nova generació és incompreensible que una democràcia tingui zones d'exclusió. En part, tot el que està passant ara, des del procés català a l'abdicació del rei, passant pels resultats de les europees, és el resultat de la caducitat de les zones d'exclusió. A Catalunya hi ha, diria, una demanda d'independència. Però sobretot hi ha una revolta contra el fet que d'això no se'n pugui parlar, no es pugui votar, ens diguin que la Constitució ja va tancar qualsevol possible debat i que en tot cas el que hem de fer és modificar la Constitució (absolutament blindada perquè no es pugui modificar precisament en aquests temes). A Espanya hi ha un sentiment republicà renascut, però hi ha encara més la convicció que això ha de ser discutible i s'ha de poder votar, en un moment o altre. Quaranta anys després, hi ha una demanda que la democràcia arribi també a les zones que en van estar excloses. En part això és el resultat de l'èxit de la Transició: la democràcia ara és prou forta perquè no necessiti zones d'exclusió per tal de sobreviure i ser consensuable. Però també és el resultat dels fracassos de la restauració: els problemes no resolts, el descrèdit de les institucions, la crisi econòmica. Entre una cosa i l'altra, la demanda general no és que hi hagi una cosa diferent de la democràcia, tal com s'entén d'una manera clàssica. Sinó que aquesta democràcia no tingui zones d'exclusió. Que tot es pugui discutir i votar. Després, ja veurem què votem.